

Årsprøve i skriftlig dansk, 1.bdf 2023

Illustration: Heinrich Eddelien, Malerkunstens oprindelse, 1831, SMK

Hvis du får brug for det, kan du besøge Statens Museum For Kunst [Hjemmefra](#)

Gå sammen, helst to og to, max tre personer i gruppen. Meld grupper ind i opgaven i Lectio.

1. Denne opgave er todelt:

- A: Skriv en kronik om kunstens betydning og funktion i dag.
I kronikken skal du inddrage mindst to tekster fra turen til Statens Museum for Kunst.
- B: Begrund din argumentation og dine øvrige formidlingsmæssige valg, herunder sproglige og retoriske virkemidler. Du skal dokumentere dette med eksempler fra din kronik.

Overskrift: Vælg selv en overskrift

A:
I en kronik skal du undersøge en given problemstilling og argumentere for din holdning på en engageret, selvstændig og nuanceret måde.
Din kronik skal have et klart hovedsynspunkt, som skal understøttes af pointer fra de selvvalgte tekster.
Din kronik skal formidles med en tydelig vinkel og på en retorisk og sprogligt bevidst måde.

B:
I del B skal du med brug af danskfaglige begreber begrunde dine formidlingsmæssige valg, herunder dokumentere din argumentation, dine retoriske valg og sproglige virkemidler ved hjælp af karakteristiske eksempler fra din egen tekst.
Denne del skal fylde 400-600 ord.

Hovedfokus og vinkel

Jeres kronik kan vinkles på mange måder.

I kan vælge et tema som I vil undersøge inde på museet, fx hvordan menneskets forhold til naturen er afbildet i kunsten. Eller hvilken rolle forskellige husdyr og kæledyr spiller i kunsten. Eller hvordan teknologi er afbildet i kunsten. Eller et tematisk fokus som I selv finder det interessant at undersøge. Og så lede efter kunstværker der udtrykker netop det.

I kan også undersøge forskellige malerteknikker og visuelle virkemidler som farver og former i forskellige perioder.

Eller I kan undersøge hvad romantikkens malerier har at sige os i dag.

I kan også skrive om hvorfor staten bruger så mange penge på kunst, og hvorfor man som en del af sin uddannelse skal besøge et museum for kunst.

I kan fx undersøge grænserne for kunst og i den forbindelse måske inddrage graffiti og anden gadekunst som I ser på turen, eller måske endda bygningskunst, arkitektur og anden udsmykning.

I kan også bare tage jeres læser med på en litterær sanseoplevelse og formidle de sanseindtryk I får på turen som om læseren selv var der.

Program for årsprøven

Torsdag den 25. maj 2023

8:00 Mødes i auditoriet

- Fraværsregistrering
- Introduktion til opgaven
- Se H.K.H. Kronprinsens tale: <https://www.youtube.com/watch?v=2fhg0hlCp0Q>
- Find en skrivemakker
- Læs Lindas kronik "Skriv kronik så det slår gnister" højt for hinanden (s.4-6)
- Idégenerering og research til skrivefokus i grupper (s. 2-3)
- Aflever formuleringen af jeres fokus i opgaven på Lectio senest kl. 10:00
- Læs mere om at skrive kronik, se på skemaet
- Få noget mad

10:00 Mødes på parkeringspladsen

- Tage toget fra Hillerød st. til Nørreport st.
- Undersøge kunst på turen
- Tage billeder som kan bruges som inspiration til kronikken

12:00 Mødes uden for Statens Museum for Kunst (SMK)

- Gå rundt på egen hånd i skrivegrupper på museet fra 12:15 - 14:15

14:15 Mødes uden for Statens Museum for Kunst

- Fraværsregistrering

14:30 Fri

- Gå på Maccen med dine homies eller tage toget hjem

Fredag den 26. maj 2023

09:00 Mødes i auditoriet

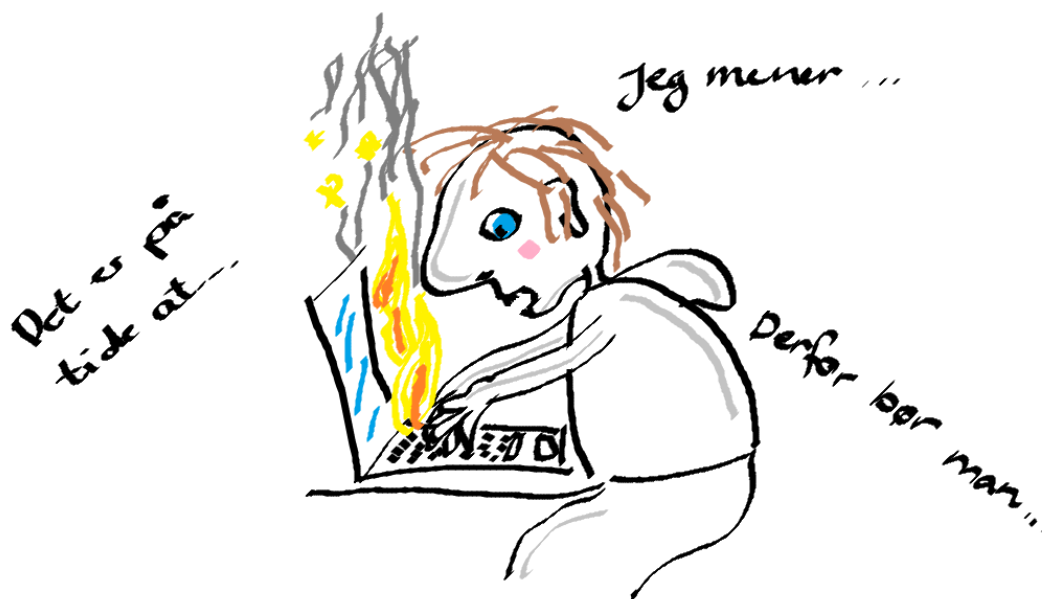
- Fraværsregistrering
- Mødes med din skrivemakker
- Find et roligt sted og gå i gang med at skrive kronik
- Spørg Linda om hjælp og råd
- Skriv del B

14:00 Aflever kronik og del B på Lectio i grupper

Kronik

Skriv kronik så det slår gnister!

Du vil gerne lære at skrive fængende kronikker så du kan deltage i den demokratiske samtale i medierne. Men hvordan?

Det er ikke et krav, men hvis du har tid, må du gerne tegne en illustration til din kronik. Du kan også bruge et billede fra oplægget eller noget du har på din computer. Husk kilde.

Illustration af Linda Lillelund Rom

af Dansklærer Linda Lillelund Rom
UNORD, maj 2023

Du er et ungt menneske, du har ild i røven og glimt i øjet. Når du skriver en kronik, skal du brænde for dit budskab, og du stopper ikke før dit budskab løber som en steppebrand fra læser til læser i en viral sensation!

Dit tastatur skal gløde, og det skal ryge op af din computer. For du er on fire!

Din rubrik skal være helt konkret og gerne provokere eller stille et spørgsmål som giver din læser lyst til at læse mere. Din hovedpåstand skal kunne læses ud af rubrikken. Tænk på kronikken af Jeppe Krogsgaard Christensen fra Berlingske den 7. november 2016 med rubrikken "Der er noget småbørnsagtigt, noget infantilt, ved sådan at få læst op". Meget direkte og provokerende. Resten af Krogsgaard Christensens kronik er et godt eksempel på en ægte kronik som du kan lade dig inspirere af.

Udtænk en passende, gennemgående metafor som du kan bygge din kronik op omkring så du kan brænde igennem sprogligt. H.K.H. Kronprinsen byggede fx sin tale til H.M. Dronningens jubilæum op omkring en sømandsmetafor. Skidegodt gået, Frede! Du kan selv finde "H.K.H. Kronprinsens tale ved gallataffel på Christiansborg Slot den 11. september 2022 i anledning af H.M. Dronningens 50-års Regeringsjubilæum på Kongehusets hjemmeside. Ok, det er ikke en kronik, men en tale er også en subjektiv genre, ligesom en kronik.

Jeg havde engang en elev der skrev sin kronik om tv-medierne, hvor hun byggede den op omkring en cirkus-metafor, og det var meget virkningsfuldt fordi det gav hendes påstand om at medierne var et opstillet show meget tyngde via de billeder læseren fik fra cirkusmetaforen. Så en metafor kan være med til at styrke påstanden.

Du er dig selv når du skriver en kronik. Den skal være personlig og tage udgangspunkt i dine egne holdninger og erfaringer. Du skal vælge en vinkel på emnet som afspejler dig, og du skal bruge dit etos, fx som en ung person, som gymnasieelev, som borger i Hillerød, som cyklist, som ung-arbejder, som storebror eller hvad der lige passer ind. Du skal kun skrive noget du ærligt mener, men du ved nok, overdrivelse fremmer forståelsen.

Du kan styrke dit etos ved at inddrage erfarings- eller ekspertkilder. De kan også bruges som rygdækning i din argumentation. Giv eksempler på hvor godt det kan blive hvis man gør som du foreslår. Mal et skønmaleri med ord så din læser kan forestille sig hvor godt det bliver. Så ser din læser pludselig verden med helt nye øjne. Dine! Du kan også opstille et skrækscenarie over hvor galt det kan gå hvis folk ikke handler på din påstand.

Må man bruge bandeord i en kronik? Det kan du edderbroderemig tro. Må man bruge engelske ord? Oh yes! Det kommer alt sammen an på din målgruppe. Så tænk på hvem du skriver til, og tilpas din stil til din læser.

Må man stille retoriske spørgsmål? I just did, og du skal gøre det samme. Spørgsmål inviterer til eftertanke og hjælper din læser med at overveje din påstand.

Læser du stadig med? Så har jeg været heldig eller måske endda god til at fange din interesse. Sådan nogen som dig gider nemlig helst ikke læse så meget, og der er hård konkurrence om din læsers opmærksomhed. Derfor er det vigtigt at du overvejer hvert ord nøje. Eksempler, erfaringer, billedsprog og visualiseringer er med til at holde din læser tryllebundet som en gamer der lige har fået fingrene i den nyeste Playstation.

Men hvor lang skal min kronik være? Det er lidt forskelligt fra avis til avis. Jeg vil anbefale at du laver lidt research (før eksamen i 3.g, for da er internet forbudt). En kronik i *Information* skal være 7400 anslag inkl. mellemrum ifølge deres hjemmeside. Hos *Sjællandske Nyheder* er det 4000, hos *Kristeligt Dagblad* er grænsen 7500, men vær opmærksom på at forskellige medier kan have forskellige fokusområder som også afspejles i læserskaren. Fx skriver *Kristeligt Dagblad* på deres hjemmeside at de "lægger vægt på debat med perspektiv og refleksion med fokus på eksistens, værdidebat, ånd, kirke, tro og kultur." Undersøg selv hvad der gælder for andre aviser som *Politiken*, *Jyllands-Posten*, *Berlingske* og *Weekendavisen*.

Så, nu er det din tur! Du skal skrive en kronik, og den skal være brandfarlig, let læselig og strutte af hotte metaforer!

Men, åh nej, hvor er det typisk skole! Du er ikke færdig før du også har skrevet det som også kaldes en refleksionstekst - del B - med dine formidlingsmæssige overvejelser.

Del B (400-600 ord)

Da jeg skrev denne kronik, tænkte jeg meget over hvordan jeg skulle henvende mig til min målgruppe som er gymnasieelever på htx. Derfor valgte jeg at skrive min rubrik i bydeform for at fange min læsers opmærksomhed, og jeg forsøgte at gøre det helt konkret med ordene "Skriv kronik". Som rygdækning for min påstand om at en rubrik skal være konkret og engagerende har jeg inddraget en kronik som eleverne allerede har læst i undervisningen. Teksten er præsenteret med genre, titel, forfatter og årstal som en del af min tekst for at vise elever hvordan man angiver kilder i en kronik.

Min rubrik og underrubrik indeholder mit hovedargument som består af påstanden *Elever skal lære at skrive fængende kronikker* med belægget *så de kan deltage i den demokratiske samtale i medierne* hvor hjemmelen er at *den der kan skrive fængende kronikker, kan deltage i samfundsdebatten i medierne*.

Rubrikken "**Skriv kronik så det slår gnister**" har også en appellerende ordlyd via virkemidlet bogstavrim i ordene der begynder med s. Ordet "gnister" foregriber den ild-metafor jeg har valgt at bygge min kronik op omkring. Ildmetaforen symboliserer ungdom da mange unge har stærke holdninger, og ja, brænder for deres sag. Den giver mig også mulighed for at bruge nogle faste vendinger som fx "ild i røven" som jeg tror min målgruppe synes er sjove, og derfor er den med til at engagere min læser ved hjælp af patosappel.

Jeg styrker mit etos ved at inddrage H.K.H. Kronprinsens tale¹. Unge mennesker ser måske ikke så meget op til kongehuset, men H.K.H. Kronprins Frederik har en vis appel til unge mennesker, og jeg trækker på hans folkelighed ved at skrive "Skidegodt, Frede". Dermed er talen et godt eksempel på at metaforer også har stor betydning i virkelige tekster, og jeg tager højde for at det ikke er en kronik med gendrivelsen: "Ok, det er ikke en kronik, men en tale er også en subjektiv genre, ligesom en kronik".

Mit eksempel på en elev der har skrevet kronik omkring en cirkusmetafor, er også med til at styrke mit etos fordi det peger på min ekspertstatus som dansklærer.

Det overordnede virkemiddel i min kronik er *show, don't tell*. Jeg har skrevet kronikken som et eksempel på hvordan man skriver kronik, og mange af mine anvisninger er skåret over samme læst, fx "Må man bruge bandeord i en kronik? Det kan du edderbroderemig tro." - hvor det retoriske spørgsmål om bandeord bliver besvaret med brug af bandeord. Jeg har forsøgt at benytte en tydelig, uformel *tone of voice* så eleverne kan se at kronikken skal være subjektiv og personlig, og det bandeord jeg har brugt, "edderbroderemig", vil eleverne synes passer godt til mig da det lyder lidt boomeragtigt.

1

<https://www.kongehuset.dk/taler/h-k-h-kronprinsens-tale-ved-gallataffel-paa-christiansborg-slott-den-11-september-2022-i-anledning-af-h-m-dronningens-50-aars-regeringsjubilaum>